

Εργαστήρι 1: «Παιδική εργασία στην Ελλάδα: χθες και σήμερα»

Σε αυτό το Εργαστήρι οι μαθητές θα ασχοληθούν με τη διαχρονικότητα της παιδικής εργασίας στη χώρα μας. Θα μελετήσουν λογοτεχνικά κείμενα της δεκαετίας του 1960 και νωρίτερα, καθώς και μαρτυρίες παιδιών που εργάζονται σήμερα και θα αντιληφθούν ότι η παιδική εργασία συνδέεται με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της κάθε εποχής.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ:

Σε μαθητές όλων των τάξεων του Γυμνασίου.

ΣΤΟΧΟΙ:

α. Γνωστικοί:

- Να διακρίνουν οι μαθητές τα αίτια της παιδικής εργασίας κατά το παρελθόν και στη σημερινή εποχή.
- Να προσδιορίζουν τις συνθήκες παιδικής εργασίας κατά το παρελθόν και στη σημερινή εποχή.
- Να συγκρίνουν τα παραπάνω (αίτια – συνθήκες) και να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με αυτά.
- Να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα του φαινομένου της παιδικής εργασίας.
- Να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα που στερούνται τα παιδιά που εργάζονται.
- (μόνο για μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου) Να συσχετίζουν το φαινόμενο της παιδικής εργασίας με τις γενικότερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της κάθε εποχής.

β. Συναισθηματικοί:

- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με το φαινόμενο της παιδικής εργασίας.
- Να αμφισβητούν την άποψη ότι η παιδική εργασία αφορά μόνο παιδιά του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου» ή μειονοτικές, κοινωνικές ομάδες, όπως μετανάστες και Ρομά.
- Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους.

γ. Ψυχοκινητικοί:

- Να συνθέτουν ένα κείμενο με βάση τα συμπεράσματά τους, μετά από μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Να παρουσιάζουν τα συμπεράσματα μιας εργασίας τους σε κοινό.

δ. Συμμετοχικοί:

- Να συνεργάζονται σε ομάδες για την παραγωγή ενός γραπτού κειμένου.
- Να ανταλλάσσουν απόψεις με σεβασμό ο ένας για την άποψη του άλλου.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

2-3 διδακτικές ώρες, ανάλογα με το επίπεδο του τμήματος και το εάν το Εργαστήρι θα υλοποιηθεί στην Α΄, Β΄, ή στην Γ΄ Γυμνασίου.

ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΝΔΕΘΕΙ:

- *Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου:*
Θεματική ενότητα «Η Βιοπάλη, το αγωνιστικό πνεύμα του ανθρώπου».
- *Νεοελληνική Λογοτεχνία Β΄ Γυμνασίου:*
Θεματική ενότητα «Η Βιοπάλη, το αγωνιστικό πνεύμα του ανθρώπου».
- *Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου:*
Θεματική ενότητα «Η Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880-1922)».
- *Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου:*
8η ενότητα «Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα», Κείμενο 13 «Τα παιδιά των φαναριών».
- *Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου:*
Τρίτο Κεφάλαιο, ιδίως η ενότητα 13 «Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης»,
Τέταρτο Κεφάλαιο Ενότητα 23 «Η Ελληνική οικονομία και κοινωνία κατά τον 19ο αιώνα», Ενδέκατο Κεφάλαιο, ιδίως η ενότητα 53 «Η κατάρρευση των λαϊκών δημοκρατιών και η μεταψυχροπολεμική Ευρώπη» για το πλαίσιο της ανάπτυξης του φαινομένου των «παιδιών των φαναριών» στην Ελλάδα, μετά την κατάρρευση των Λαϊκών Δημοκρατιών,
Δωδέκατο Κεφάλαιο, ενότητα 58 «Η Ελλάδα στην μεταψυχροπολεμική εποχή (1989 - 2001)».
- *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου:*
Κεφάλαιο 3 «Κοινωνική Οργάνωση και Κοινωνική Μεταβολή»,
Κεφάλαιο 6 «Κοινωνικά Προβλήματα»,
Κεφάλαιο 12 «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις».

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ:

Βιντεοπροβολέας ή διαδραστικός πίνακας, φωτοτυπίες των Φύλλων εργασίας [Γ1](#), [Γ2](#), [Γ3](#), [Γ4](#), [Γ5](#), [Γ6](#) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ), κόλλες Α4, στυλό ή μολύβια.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1η διδακτική ώρα (45΄)

Πριν από την 1η διδακτική ώρα

- A**
1. Ο εκπαιδευτικός γράφει στο πάνω μέρος του πίνακα με κεφαλαία γράμματα τον τίτλο της διδασκαλίας: «ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ».
 2. Σκόπιμο είναι ο εκπαιδευτικός να γράψει σε μια πλευρά του πίνακα κωδικοποιημένους τους στόχους που έχει θέσει για τη συγκεκριμένη διδασκαλία. Έχει βάσιμα υποστηριχθεί από τους θεωρητικούς της διδακτικής ότι βοηθά τόσο τον ίδιο στην παρακολούθηση της πορείας της διδασκαλίας του και στην αξιολόγησή της, όσο και τους ίδιους τους μαθητές στη συγκέντρωσή τους στις δραστηριότητες της διδασκαλίας.

Εισαγωγή

B

Ο εκπαιδευτικός κάνει μια μικρή εισαγωγή στους μαθητές για το ότι το τμήμα θα ασχοληθεί σήμερα με το φαινόμενο της παιδικής εργασίας στην Ελλάδα, τόσο κατά το παρελθόν όσο και στη σημερινή εποχή. Προχωρά σε μια πολύ σύντομη περιγραφή σε όσα θα ακολουθήσουν (προβολή video, μελέτη περιπτώσεων από τους μαθητές και παραγωγή κειμένου σε ομάδες και παρουσίαση στην ολομέλεια του τμήματος).

Αφόρμηση

Γ

Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές ότι θα παρακολουθήσουν δύο video: το πρώτο αποτελείται από αποσπάσματα από την εκπομπή «Η Μηχανή του Χρόνου», στα οποία, με αφορμή την ιστορία της Σπυριδούλας Ράπτη που συγκλόνισε την Ελλάδα τη δεκαετία του 1960, περιγράφονται οι συνθήκες εργασίας των ανήλικων κοριτσιών που εργάζονταν ως «δουλικά» σε πλούσια σπίτια την εποχή εκείνη ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ A](#)) και το δεύτερο είναι από δημοσιογραφικό ρεπορτάζ και αφορά μια περίπτωση παιδικής εργασίας στην σύγχρονη Ελλάδα ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ B](#)).

Οι μαθητές, σε ολομέλεια, παρακολουθούν τα δύο video και στη συνέχεια παροτρύνονται να διατυπώσουν τυχόν απορίες ή ερωτήσεις στις οποίες ο εκπαιδευτικός απαντά με κάθε δυνατή συντομία.

Εργασία σε ομάδες

Ο εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες των 4 ή 5 μαθητών, με όποιο τρόπο θεωρεί προσφορότερο για τους στόχους της διδασκαλίας του.

Μοιράζει σε κάθε ομάδα από ένα Φύλλο εργασίας ([Γ1](#), [Γ2](#), [Γ3](#), [Γ4](#), [Γ5](#), [Γ6](#)) σε τόσα αντίτυπα όσα και τα μέλη της κάθε ομάδας, κόλλες A4 και στυλό ή μολύβια.

Δ

Ενημερώνει τις ομάδες ότι όλες οι πληροφορίες που αφορούν τις δραστηριότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν βρίσκονται στα Φύλλα εργασίας της κάθε ομάδας.

Δίνει 1΄ στις ομάδες να διαβάσουν τα εισαγωγικά των Φύλλων εργασίας τους και δίνει διευκρινήσεις, όπου του ζητηθεί, ώστε να βεβαιωθεί ότι όλες οι ομάδες έχουν κατανοήσει τι τους ζητείται να κάνουν.

Όλες οι ομάδες εργάζονται πάνω στα Φύλλα εργασίας τους για το υπόλοιπο της διδακτικής ώρας. Κατά τη διάρκεια της εργασίας των ομάδων ο εκπαιδευτικός τις εποπτεύει και παρέχει διευκρινήσεις ή βοήθεια, όπου του ζητηθεί ή όπου κρίνει ότι χρειάζεται.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

2η διδακτική ώρα (45΄)

Ε

Πριν από τη 2η διδακτική ώρα

Ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα, κάτω από τον τίτλο: «ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ», σε μία οριζόντια σειρά, τις λέξεις: ΗΛΙΚΙΕΣ, ΕΙΔΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΑΙΤΙΑ, ΣΥΝΘΗΚΕΣ, ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΤΕΡΟΥΝΤΑΙ, ΧΡΟΝΟΣ, και χωρίζει τον πίνακα σε κάθετες στήλες.

Εργασίες στην ολομέλεια

Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τις ομάδες ότι μπορούν να κρατούν σημειώσεις για τυχόν ερωτήσεις προς την κάθε ομάδα, οι οποίες θα απαντηθούν από αυτές μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων.

Οι ομάδες, η μία μετά την άλλη, παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της μελέτης του δικού τους Φύλλου εργασίας στην ολομέλεια του τμήματος.

Όσο οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα κωδικοποιημένες, στις αντίστοιχες στήλες, τις πληροφορίες που δίνει η κάθε ομάδα και αυτό συνεχίζεται μέχρι να τελειώσουν όλες οι ομάδες (η όλη διαδικασία αναμένεται να ολοκληρωθεί σε 15 - 20΄). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές έχουν μπροστά τους όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται για να αρχίσει το τρίτο μέρος της διδασκαλίας, που είναι οι ερωτήσεις σε ολομέλεια.

Υποβάλλονται τυχόν ερωτήσεις στις ομάδες και απαντώνται από αυτές.

Ο εκπαιδευτικός θέτει προς συζήτηση στην ολομέλεια τις παρακάτω ερωτήσεις:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

- Ποια συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε από τις πληροφορίες στον πίνακα; (Σύγκριση: ομοιότητες - διαφορές).
Ο εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα κωδικοποιημένα τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι μαθητές απαντώντας στην ερώτηση Α και τους καθοδηγεί, όπου χρειάζεται, ώστε να ελέγξει εάν έχουν επιτευχθεί οι γνωστικοί ή και οι άλλοι στόχοι που έχει θέσει (π.χ., εάν οι μαθητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η παιδική εργασία δεν αφορά μόνο μειονοτικές ομάδες –συναισθηματικός στόχος υπ' αρ. 2).
- Τι αισθανθήκατε διαβάζοντας τις ιστορίες των παιδιών στα Φύλλα εργασίας σας; (συναισθηματικός στόχος υπ' αρ. 1).
- Ποιες είναι οι διαφορές μιας καθημερινής μέρας στη ζωή των παιδιών αυτών από μια δική σας καθημερινή μέρα; (συναισθηματικός στόχος υπ' αρ. 3).
Στο στάδιο αυτό είναι σκόπιμο να μιλήσουν όσοι περισσότεροι μαθητές είναι εφικτό. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ενεργοποιήσει με τις ερωτήσεις αυτές και τους μαθητές που συνήθως δεν προσφέρονται να συμμετέχουν στη διδασκαλία.

ΣΤ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΤΑΤΕΙΝΕΙ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Για παράδειγμα: α) παρόλο που οι συνθήκες, κοινωνικές και οικονομικές, έχουν μεταβληθεί προς το καλύτερο από την Ελλάδα του χθες στην Ελλάδα του σήμερα, η παιδική εργασία εξακολουθεί να υφίσταται και το σκληρό της πρόσωπο δεν αφορά μόνο μειονότητες ή μετανάστες, αλλά επιδεινώνεται σε συνθήκες, όπως η οικονομική κρίση, β) οι σπουδαιότερες διαφορές μιας καθημερινής μέρας στη ζωή των παιδιών που εργάζονται από τη ζωή εκείνων που δεν εργάζονται αφορούν τη στέρηση ουσιαστικών δικαιωμάτων των πρώτων, όπως το δικαίωμα στη μόρφωση, στην ψυχαγωγία, κ.λπ., και στην ουσία τη στέρηση της παιδικής τους ηλικίας.

Ανακεφαλαίωση

Z

Ο εκπαιδευτικός ζητά από ένα μαθητή που προσφέρεται εθελοντικά γι' αυτό να ανακεφαλαιώσει τα όσα προέκυψαν στο Εργαστήρι αυτό για το φαινόμενο της παιδικής εργασίας στην Ελλάδα, με βάση τα συμπεράσματα που διατυπώθηκαν από την ολομέλεια στο στάδιο ΣΤ και είναι καταγεγραμμένα στον πίνακα.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ:

1. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει να θέσει ορισμένους μόνο από τους στόχους, ανάλογα με το επίπεδο του τμήματος στο οποίο επιθυμεί να υλοποιήσει το Εργαστήρι αυτό, στους παραπάνω τομείς (γνωστικό, συναισθηματικό, κ.λπ.), τροποποιώντας ανάλογα τη διδασκαλία αυτού του Εργαστηρίου.
2. Εάν κατά τη διάρκεια του βήματος 5 του σταδίου ΣΤ: «Εργασίες στην ολομέλεια» ο εκπαιδευτικός διαπιστώσει ότι υπάρχει μεγάλη συμμετοχή μαθητών στις ερωτήσεις Α και Β, παραλείπει την Γ ερώτηση και την αναθέτει ως εργασία για το σπίτι.
3. Στην περίπτωση που χρειαστεί και τρίτη διδακτική ώρα για την ολοκλήρωση του Εργαστηρίου αυτού (π.χ., γιατί απευθύνεται σε μαθητές οι οποίοι δεν είναι ακόμη εξοικειωμένοι με την εύρεση των απαντήσεων σε γραπτό κείμενο και την παραγωγή νέου κειμένου), η ενδιάμεση ώρα θα αφιερωθεί στις εργασίες αυτές. Η τελευταία διδακτική ώρα θα υλοποιηθεί όπως προβλέπεται στο Εργαστήρι αυτό.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ:

Η εργασία για το σπίτι που αναφέρεται στις Επισημάνσεις μπορεί να έχει το εξής περιεχόμενο:

«Να γράψετε ένα κείμενο μίας περίπου σελίδας Α4, όπου θα περιγράψετε μία συνηθισμένη καθημερινή σας μέρα κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Θα περιγράψετε όλες τις δραστηριότητές σας, από το πρωί που ξυπνάτε έως το βράδυ που πηγαίνετε για ύπνο, με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια. Θα περιγράψετε επίσης τι σκέφτεστε συνήθως και τι αισθάνεστε λίγο πριν κοιμηθείτε. Στη συνέχεια, θα κάνετε το ίδιο σε ένα δεύτερο κείμενο, όπου θα περιγράψετε πώς φαντάζεστε ότι είναι μια συνηθισμένη, καθημερινή μέρα της ζωής των παιδιών που εργάζονται, και τι νομίζετε ότι σκέφτονται και αισθάνονται λίγο πριν κοιμηθούν το βράδυ, παίρνοντας τις πληροφορίες σας από τις ιστορίες στα Φύλλα εργασίας που σας δόθηκαν. Στα Φύλλα εργασίας όπου παρατίθενται οι ιστορίες δύο παιδιών μπορείτε να επιλέξετε την ιστορία όποιου από τα δύο παιδιά επιθυμείτε.»

Ο εκπαιδευτικός μπορεί, αφού συλλέξει τα κείμενα, να τα αξιοποιήσει σε μία επιπλέον διδακτική ώρα: θα διαβαστούν κείμενα που θα επιλέξει είτε ο ίδιος είτε μια Επιτροπή Αξιολόγησης Λογοτεχνικών Κειμένων, η οποία θα οριστεί από τους μαθητές, ως τα πιο αντιπροσωπευτικά για την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης των μαθητών και θα ακολουθήσει συζήτηση στην ολομέλεια με βάση τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Γιατί διαλέξατε τη συγκεκριμένη ιστορία; (εάν οι μαθητές επέλεξαν μία από δύο ιστορίες)
2. Τι αισθανθήκατε την ώρα που γράφατε τη δική σας ιστορία και τι όταν γράφατε την ιστορία του άλλου παιδιού;
3. Άλλαξε κάτι στον τρόπο που αντιμετωπίζατε το φαινόμενο της παιδικής εργασίας; Αν ναι, τι άλλαξε;

[ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α](#)

[ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

[Φύλλο εργασίας Γ1](#)

[Φύλλο εργασίας Γ2](#)

[Φύλλο εργασίας Γ3](#)

[Φύλλο εργασίας Γ4](#)

[Φύλλο εργασίας Γ5](#)

[Φύλλο εργασίας Γ6](#)